

Juozas Petrulis

Gimė 1876 m. kovo 18 d. Audros k. Jūzintų sen. Mirė 1958 m. lapkričio 3 d., palaidotas Ragelių kapinėse.

Buvo knygnešys, uždegantis lietuvininkas, pedagogas, intelektualas, gerai išmanęs daugelį mokslo dalykų, poliglotas, mokėjęs 8 užsienio kalbas.

Mokėsi Rygos gimnazijoje, kur aktyviai dalyvavo lietuvių tautiniame judėjime, platino lietuvišką spaudą, dirigavo lietuvių chorui. Susipažino su lietuviybės skleidėjais, knygnešiais. Pats iš Tilžės pargabendavo lietuviškos spaudos. Artimųjų atsiminimuose išlikęs anekdotiškas pasakojimas, kaip J.Petruliui lagaminus su draudžiama lietuviška spauda tempė rusų žandarmerijos karininkai, nieko neįtardami ir J.Petrulį palaikę rusų aristokratu. Ir įtarti jį buvo sunku, mat puikiai mokėjo rusiškai, buvo išvaizdus, aristokratiškų manierų, rūkydavo brangesnius papirosus, paslaugiai vaišindavo damas ir žandarmerijos karininkus – taigi, atrodė tarsi jaunas rusų inteligentas. Po kurio laiko J.Petrulis, įspėtas, kad jo laukia areštas, pasitraukė į Vakarų. Dešimt metų studijavo įvairiuose Vakarų Europos universitetuose ir, kur bebūdamas, visur telkė akademinio jaunimo tautines lietuvių organizacijas, skatino nacionalinius jausmus ir tapatumą: Fribūro universitete (Šveicarija) įkūrė lietuvių studentų draugiją „Rūta“; Sorbonos (Prancūzija) - lietuvių studentų draugiją „Lithuania“. J.Petrulis siekė, kad „Lithuanija“ taptų visos Europos centru, jungiančiu užsienio lietuvių draugijas. Studijuodamas Glazgo universitete Škotijoje, J.Petrulis redagavo lietuvių laikraštį „Laikas“. Yra išlikęs J.Petrulio pasakojimas, kaip jis Lozanos (Šveicarija) universiteto rektorių įtikino, kad jį įregistruotų lietuviu. J.Petrulis ilgai su rektoriumi kalbėjęs ir niekaip nepavykę įtikinti. Galiausiai, jaunuolis, rodydamas į kieme esantį Adomo Mickevičiaus biustą, tiesmukiškai paklausė: „Ar Adomas Mickevičius taip pat buvo rusas?“ Po šio klausimo rektorius padarė kompromisą ir prie Petrulio pavardės įrašė „de Lithuanie“. Taip 1903 m. vasarą Lozanos universitete atsirado lietuvis ir žodis Lietuva.

1907 m. J.Petrulis, sugrįžęs į Lietuvą, prisidėjo prie Lietuvos dailės draugijos įkūrimo. Atsidūręs Rygoje, čia kūrė lietuvių kultūrinės draugijas, redagavo laikraščius: „Rygos garsą“ ir „Rygos naujienas“. Galiausiai apsisustojo gimtinėje Rokiškyje ir ėmėsi pedagoginio darbo. 1917 m. buvo išrinktas į Vilniaus konferenciją. Bet giliau į politinius sukurius neįsitraukė. Kaip pats patvirtino, „...laikiausi nuošaly politinio sukurio ir vis

nesutikdavau kandidatuoti į seimus", nes buvo įsitikinęs, kad „mokytojas, kunigas ir karininkas neturi politikuoti partine prasme“. 1918 m. jis prisidėjo prie Rokiškio "Saulės" gimnazijos (dabar J.Tumo-Vaižganto) steigimo, buvo mokytojas, vėliau Rokiškio valstybinės gimnazijos direktorius 1922-1924 m., po pertraukos iki 1928 m. – tos pačios gimnazijos mokytojas. Po 1928 m. dirbo mokytoju Aukštadvario, Kaišiadorių, Rokiškio mokyklose, būrė kraštotyros ratelius.

Apie Juozo Petrulio aktyvią veiklą, žadinančią lietuvius palaikyti tautinę savimonę, savo prisiminimais yra pasidalijęs skulptorius Petras Rimša: „J. Petrulis ir man yra buvęs šviesos žiburys, kad Piotr Rymsza visa dvasia tapo Petru Rimša, turiu pasakyti tam varganam klajokliui (...). Visuomet tokiam neramiam. Jis labai gražiai veikė visą Lietuviją“. Apie J.Petrulį ypač šiltai pasakoja ir kitas mūsų krašto valstybininkas prof. Mykolas Römeris: „Ačiū - Tau, Juozai Petruli, už šitą darbą man! Jei kas mano gyvenime buvo ar bus padaryta naudingo ir gero Lietuvai, tai yra ne tik mano, bet ir Tavo nuopelnas, mano drauguži! Aš negaliu išreikšti čia Tau mano dėkingumo“.

Atmintis

2004 m. atidengta paminklinė lenta ant namo Audros kaime.